

Judicial Control and Judicial Control on Bail. Proposals by Law Ferenda

Silviu JÎRLĂIANU¹

Abstract: *In the judicial oversight activity, police often felt the need for legislative changes motivated by the impossibility of affecting a real control over those against which preventive measures are active. In the context of judicial control and bail-out measures, specific supervisory activities have called for the promotion of legislative changes to be legislated.*

Keywords: *judicial review, search warrant, defendant*

Măsurile preventive ale *controlului judiciar* și *controlului judiciar pe cauțiune* fac parte din grupul măsurilor preventive prevăzute de Codul de procedură penală² alături de *reținere, arestul la domiciliu și arestarea preventivă*.

Acestea sunt reglementate de art. 211 – 215¹ N.C.P.P. (controlul judiciar) și art. 216 – 217 N.C.P.P. (controlul judiciar pe cauțiune).

Motivarea abordării prezentei teme rezidă din problematica cu care se confruntă organele de poliție judiciară, îndreptățite să efectueze supravegherea judiciară a persoanelor inculpate în cauze penale și cu privire la care organele judiciare, procurorul, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară ori instanța de judecată au dispus luarea acestor măsuri preventive.

¹ Lect. univ. dr., Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice, Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați, Romania, ofițer de poliție judiciară, comisar șef de poliție – șef al Biroului Supravegheri Judiciare din cadrul Inspectoratului Județean de Poliție Brăila, membru al Centrului de Cercetări Juridice, Administrative, Sociale și Politice. Acest articol a fost prezentat la Conferința Internațională "Exploration, Education and Progress in the Third Millennium", care s-a desfășurat în Galați, 3 mai 2018. E-mail: jirlaianu@yahoo.com.

² Legea nr.135/2010 privind Codul de Procedură Penală, cu modificările și completările ulterioare, text publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 486 din 15 iulie 2010, cod intrat în vigoare de la 01 februarie 2014.

În concret, modul de supraveghere al inculpaților față de care sunt dispuse măsuri preventive este reglementat de Dispoziția Inspectorului General al Poliției Române nr. 9/2014¹.

Ne referim la măsurile preventive ale controlului judiciar, controlului judiciar pe cauțiune și arestului la domiciliu².

Codul de procedură penală nu prevede, în concret, în ce mod se poate face supravegherea judiciară a inculpaților care sunt sub imperiul măsurilor preventive ale controlului judiciar sau controlului judiciar pe cauțiune și nici nu oferă instrumente legale în vederea efectuării unei supravegheri judiciare eficiente. Spre exemplu, dispozițiile art. 221 alin.10 N.C.P.P. prevăd că îndeplinirea obligațiilor impuse inculpatului pe durata măsurii preventive sunt supravegheate de către organul de poliție care are posibilitatea să pătrundă în imobilul unde se execută măsura, chiar și fără voia inculpatului sau a celor care locuiesc împreună cu acesta³.

Credem că se impune ca această prevedere legală să fie prevăzută și la măsurile preventive a controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cauțiune. Desigur se va avea în vedere ca această măsură să nu presupună o intruziune abuzivă în viața privată a persoanei, ci va respecta toate garanțiile procesuale și personale ale celui cercetat.

Motivarea rezultă din activitatea organelor de supraveghere judiciară care, în vederea verificării modului de respectare a obligațiilor, ar fi nevoite să pătrundă și în locuința inculpatului. Este evident că în lipsa unui mandat de percheziție sau în lipsa acceptului persoanei de a pătrunde în locuință, această activitate nu ar putea fi efectuată.

De asemenea, lipsesc cu desăvârșire prevederile legale care ar permite organelor judiciare ca, în vederea verificării modului de respectare a obligațiilor impuse inculpaților prin măsuri preventive a controlului judiciar sau controlului judiciar pe cauțiune, să utilizeze mijloace/metode tehnice de interceptare/supraveghere. S-ar putea obiecta că o atare măsură a fost utilizată în cadrul activității de urmărire penală, pentru strângerea probelor necesare dovedirii faptelor cu caracter infracțional și ulterior aceasta nu ar mai fi necesară. Răspundem acestei opinii, atrăgând atenția asupra pericolului ca persoanele inculpate, profitând de imposibilitatea *reală* de

¹ Dispoziția I.G.P.R. nr. 9/2014 privind organizarea desfășurarea activităților specifice Poliției Române privind supravegherea persoanelor asupra cărora a fost dispusă măsura controlului judiciar, controlului judiciar pe cauțiune sau arestului la domiciliu, intrată în vigoare la 10.02.2014

²<https://avocatstoean.ro/arest-preventiv/control-judiciar-conditii-de-modificare-a-continutului-masurii-preventive-a-controlului-judiciar-dispuse-in-faza-de-urmarire-penala-3/>

³ A se vedea articolul 221 Cod de procedură penală.

supraveghere permanentă a acestora, să încalce cu bună știință obligațiile impuse. Din cazuistica recentă a organelor judiciare a rezultat că infractorii au încercat să își asigure o situație juridică mai favorabilă prin contactarea altor persoane din dosare, contactarea directă ori indirectă a persoanelor vătămate, martorilor ori a familiilor acestora deși aveau o interdicție expresă în această direcție.

Supravegherea tehnică prin mijloace și modalități moderne, *strict pentru activitatea de supraveghere judiciară*, ar putea permite organelor judiciare să constate dacă cei supravegheați respectă *întocmai* obligațiile impuse.

Este adevărat că această modalitate trebuie completată cu activitățile curente de supraveghere judiciară așa cum au fost ele stabilite prin dispozițiile interne.

Supravegherea tehnică ar putea fi folosită pentru probarea *fără dubiu* a unor modalități de încălcare de către persoanelor inculpate a interdicțiilor stabilite de organele judiciare ori de către instanțele de judecată. Altfel se folosesc doar date ori informații obținute din alte surse (alte structuri ale forțelor de poliție, supravegheri tehnice efectuate în baza unor mandate de supraveghere tehnică emise în anumite cauze penale și altele), fără a exista garanția că vor fi puse la dispoziția structurilor de supravegheri judiciare ori constatări directe care ar putea fi contestate (de exemplu doi inculpați care au interdicția de a lua legătura între ei, direct sau indirect pe nicio cale, sunt surprinși pe aceeași stradă, mergând unul alături de celălalt, în lipsa unei dovezi anterioare care să ateste o înțelegere între cei doi, aceștia ar putea susține că întâlnirea a fost pur întâmplătoare și nu au intenționat în niciun fel să încalce obligațiile impuse acestora).

În temeiul art. 215 alin.7 Cod procedură penală, pentru a se asigura îndeplinirea obligațiilor impuse de instanță, legiuitorul a dispus că încălcarea cu rea-credință a acestora poate conduce la înlocuirea măsurii controlului judiciar cu măsuri mai restrictive, respectiv arestul la domiciliu sau arestul preventiv. Prin aceste dispoziții se urmărește asigurarea unor mijloace procesuale prin care obligațiile aferente controlului judiciar să fie respectate. Procedural, cererea de înlocuire a măsurii controlului judiciar se face la cererea procurorului ori din oficiu, de către instanța de judecată. Mai mult, aceeași situație subzistă și în cazul în care există suspiciunea că inculpatul săvârșește cu intenție o nouă infracțiune pentru care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva sa.¹

În opinia noastră, sintagma *încalcă cu rea-credință* poate da curs la interpretări. Astfel, care este tratamentul unui inculpat care este surprins că

¹ https://www.luju.ro/static/files/2014/decembrie/04/art_211-217_cpp.pdf.

a încălcat obligația de a nu depăși limita teritorială a unei localități? În mod firesc dacă nu ar avea un motiv temeinic justificat, s-ar prezuma că acesta a încălcat măsura preventivă a controlului judiciar cu bună știință și astfel a nesocotit dispoziția organului judiciar. Ar rezulta că inculpatul a manifestat rea credință și astfel s-ar impune ca față de acesta să se ia o măsură preventivă mai severă.

Dispozițiile legale analizate precizează că judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, la cererea procurorului ori din oficiu, poate dispune înlocuirea acestei măsuri cu măsura arestului la domiciliu sau a arestării preventive, în condițiile prevăzute de lege.

Totuși această situație nu este luată în considerare întotdeauna, probabil, pentru că nu este îndeajuns de bine explicată condiția privind încălcarea cu rea-credință a măsurii preventive. Se ridică întrebarea dacă se are în vedere reaua-credință doar la o primă încălcare a măsurii preventive ori la încălcări repetate ale acestei măsuri. Sau se va ține seama de modul în care inculpatul a comis fapta ori ambele situații?

Neclaritatea ori lipsa unei reglementări mai complete, din experiența organelor de supraveghere judiciară, au dus la încurajarea inculpaților de a comite astfel de încălcări observând că situația lor juridică nu s-a schimbat. Mai mult, se are în vedere că situația unor inculpați nu s-a schimbat deși s-a semnalat că inculpații au încălcat măsurile preventive de mai multe ori.

O situație similară este aceea a arestului la domiciliu unde în art. 221 alin.11: *„în cazul în care inculpatul încalcă cu rea-credință măsura arestului la domiciliu sau obligațiile care îi revin ori există suspiciunea rezonabilă că a săvârșit cu intenție o nouă infracțiune pentru care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva sa, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară ori instanța de judecată, la cererea motivată a procurorului sau din oficiu, poate dispune înlocuirea arestului la domiciliu cu măsura arestării preventive, în condițiile prevăzute de lege”.*

Și aici, inculpați care executau măsura arestului la domiciliu au fost depistați în mod repetat că încălcau măsura arestului la domiciliu, de cele mai multe ori prin părăsirea, fără un temei justificat, a locuinței unde aceștia executau măsura.

Sesizările efectuate de organele judiciare nu au dus la schimbarea măsurii preventive.

Se ridică întrebarea cum s-ar putea interpreta reaua-credință astfel încât încălcarea măsurii să reprezinte un temei, în mod real, justificat în vederea înlocuirii măsurii preventive.

Apreciem că situația s-ar putea reglementa fie prin menținerea condiției relei-credințe cu mențiunea înlocuirii imediate, în caz de constatare, a măsurii preventive cu o alta mai severă fie prin explicarea mai exactă a acestei sintagme (spre exemplu încălcarea cu reacredință a măsurii de două ori).

Ar fi bine să se aibă în vedere și situația în care instanța de judecată ar dispune înlocuirea unei măsuri preventive cu cea a arestului la domiciliu ori dispunerea directă a acestei măsuri ca urmare a unei solicitări a organelor judiciare.

Ne referim aici la punerea în executare a măsurii preventive a arestului la domiciliu iar organele judiciare sunt chemate să plaseze în arest la domiciliu un inculpat care este sub imperiul unei astfel de măsuri.

Au fost întâmpinate mai multe impedimente la momentul punerii în executare a măsurii, astfel:

- locația unde urma a se executa măsura nu mai exista, ori fusese vândută de către proprietari sau se afla un conservare (spre exemplu un hotel);
- în locația respectivă mai locuia un alt inculpat cu care inculpatul arestat la domiciliu avea interdicția de a comunica pe orice cale;
- în aceeași locație mai locuia un martor cu care inculpatul arestat la domiciliu avea interdicția de a lua, direct sau indirect, legătura;
- inculpatul arestat la domiciliu nu a fost primit în locație de rude sau pe timpul executării măsurii acesta a fost alungat ori evacuat din imobil;
- inculpatul nu are un domiciliu stabil;
- deoarece imobilul era în litigiu, inculpatul nu a avut acces în clădire;
- deși inculpatul a solicitat ca măsura să fie executată într-o altă locație încheierea instanței de judecată a reținut ca locație de executare a măsurii domiciliul prevăzut în actul de identitate al inculpatului.

Dispozițiile legale dau posibilitatea organelor judiciare de a formula o sesizare atunci când sunt în imposibilitatea de a pune în executare a măsurii arestului la domiciliu. Totuși *nu se face nici o precizare cu privire la situația inculpatului care, de la momentul luării măsurii, se consideră arestat la domiciliu.*

Soluția ar fi aceea a plasării în arest la domiciliu la o adresă aleatorie (la o rudă, apartament închiriat, persoană de încredere) cu respectarea obligației de a informa instanța de judecată despre schimbarea produsă și, dacă se impune, obținerea unui accept din partea proprietarului care îl va primi în spațiu.

Concluzii

În lumina celor expuse anterior, concluzionăm că s-ar impune promovarea unor propuneri legislative care să includă, de principiu, următoarele:

- obținerea de către organele de poliție a unor mandate de supraveghere tehnică, strict pentru activitatea de supraveghere judiciară;
- completarea dispozițiilor legale privind accesul în domiciliul inculpatului chiar dacă față de acesta este dispusă măsura controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cauțiune, în vederea efectuării controlului domiciliului fără învoirea inculpatului (pe modelul arestului la domiciliu)
- reanalizarea prevederilor încălcării măsurii preventive cu rea credință în sensul completării acestei prevederi cu anumite condiții legate de modalitatea în care s-ar putea înlocui măsura conform celor menționate;
- completarea prevederilor legale privind punerea în executare a măsurii arestului la domiciliu în sensul celor prezentate, urmând a se stabili prin lege care este procedura de plasare în arest la domiciliu și care va fi situația inculpatului arestat la domiciliu.

Bibliografie

Noul Cod de procedură penală, Legea nr.135/2010 privind Codul de Procedură Penală, cu modificările și completările ulterioare, text publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 486 din 15 iulie 2010, cod intrat în vigoare de la 01 februarie 2014/ The new Code of Criminal Procedure, Law no. 135/2010 on the Code of Criminal Procedure, with subsequent amendments and additions, text published in the Official Monitor, Part I no. 486 of July 15, 2010, code entered into force on February 1, 2014.